

A nyolcvanéves Frisnyák Sándor professzor köszöntése

Dr. Frisnyák Sándor a történeti földrajz megújítója kiváló szakmai felkészültségű, igen nagy teherbírású, mérhetetlenül szorgalmas, tevékeny, ambiciózus, tudós egyéniség, aki saját rendkívül szerteágazó tudományos, tudományszervező, oktató-nevelő munkásságán kívül volt ideje és energiája munkatársai, tanítványai és más geográfusok tudományos munkájának segítésére, sokoldalú támogatására.

Frisnyák Sándor 1934. május 14-én született Szikszón. Elemi és középiskolai tanulmányait Miskolcon végezte. 1952-ben érettségizett, majd az Egri Tanárképző Főiskolán általános iskolai, később – már munka mellett – az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen középiskolai tanári oklevelet szerez, kitűnő minősítéssel. A Mályiban töltött pályakezdő éveit után a Tudományos Ismeretterjesztő Társulathoz került, ahol a természettudományi titkári feladatokat látta el, később pedig a *Borsodi Szemle* c. folyóiratot szerkesztette. Hivatali elfoglaltsága mellett tudományos kutatásokat is folytatott (először a Bükk természetföldrajzával, majd a megye társadalom- és gazdaságföldrajzával foglalkozott) Miskolc iparföldrajza témaköréből írta egyetemi doktori értekezését (1968). Peja Gyözővel közösen szerkesztette a *Borsodi Földrajzi Évkönyvet*.

1963-tól 1966-ig Szegeden a tanárképző Főiskolán tanított Szabó László professzor adjunktusaként. Oktató-nevelő és tudományos publikációs tevékenységét Szegeden pozitívan értékelték, és minden szempontból kedvező feltételeket biztosítottak számára.

1968-ban a Művelődési Minisztérium felkérésére megpályázta és elnyerte a Nyíregyházi Tanárképző Főiskolán meghirdetett tanszékvezetői állást. A felkérés mögött Szabó professzor ajánlása volt, aki kiválóan minősítette Frisnyák Sándor szakmai-pedagógiai munkáját és szervezőképességét.

Nyíregyházán tanszéképítés- és fejlesztés mellett aktívan bekapcsolódott össz-főiskolai feladatok (például tantervek és korszerűsítési koncepciók kimunkálása, tankönyvírás stb.) megoldásába.

1972-től 1987-ig – öt ciklusban – a természettudományi főigazgató-helyettesi szerepkört is ellátta, továbbá a *Tudományos Közlemények* c. periodikát is szerkesztette. Tanszékvezetőként arra törekedett, hogy az oktatás személyi és tárgyi feltételei magasan megfeleljenek a kor követelményeinek, és a gyakorlati szakemberképzés mellett a tanszéki kollektíva a tudományművelésben is sikeresen tevékenykedjen. 2000-ben, amikor 32 évi tanszékvezetői munkája befejeződött, a tanszéki munkatársak 83%-a rendelkezett tudományos minősítéssel. Frisnyák Sándor a tudományos alkotómunkában is igyekezett példát mutatni, és munkatársait segíteni a szakmai előrehaladásukban.

1998-ban a köztársasági elnök dr. Frisnyák Sándort egyetemi tanárrá nevezte ki. Később, 2004-ben emeritus professzor lett. Hosszú pályafutása alatt különböző stúdiumokat tartott. Az 1980-as évektől – a tanszéken belül kialakult specializációnak megfelelően – az általános társadalom- és gazdaságföldrajz, Magyarország társadalomföldrajza, Magyarország történeti földrajza (895 és 1945 között) és a világgazdaság történeti földrajza témaköréből tartott előadásokat, speciális kollégiumokat és gyakorlati (szemináriumi) foglalkozásokat. Magyarország történeti földrajza témaköréből Nyíregyházán kívül több helyen, például a Debreceni Egyetemen, a beregszászi Magyar Főiskolán és a miskolci Nagy Lajos Magánegyetemen tartott speciális kollégiumokat, Ungváron, Kassán, Nagybányán, Déván, Szabadkában, Zentán és Magyarakanizsán tanári továbbképző tanfolyamokat. Történeti földrajzi munkája a Pécsi Tudományegyetemen a Tóth József rektor-professzor vezette doktori iskolához is kapcsolódik, ahol külső alapító tagként állandó szereplője lett a tudományos minősítéseknek.

1997-ben a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetemen Magyarország történeti földrajzából habilitált, majd 2000-ben a *Tájak és tevékenységi formák* című könyvével akadémiai

doktori fokozatot szerzett. Frisnyák Sándort a geográfus társadalom iskolateremtő tudósként értékeli Enyedi György akadémikus – az MTA egykori alelnöke – úgy vélekedett, hogy „Frisnyák Sándor a történeti földrajz legkiválóbb hazai geográfus művelője. *Magyarország történeti földrajza* című könyve (1990) a hazai felsőoktatás egyik alapműve”. Frisnyák Sándor a történelmi korok komplex geográfiai megjelenítésére törekszik. S ebben a műltfeltáró tevékenységében ma már nincs egyedül: a tanszéki munkatársain kívül egyre több egyetemi oktató és tudományos kutató foglalkozik a történeti földrajz művelésével.

Tanári és tudományos munkájával összefüggő kérdések tanulmányozása céljából 1955-től minden évben több alkalommal volt külföldön. A hatvanas-hetvenes években tett keleti utazásai (Orosz-alföld, Kaszpi-mélyföld, Szibéria, Közép-ázsiai- hegyvidék stb.). Összehasonlító megfigyeléseket végzett a Szaharában és a Nílus-völgyében. 1983-ban Belső- és Kelet-Ázsia (Mongólia, Kína, Korea) földjén, 1989-ben Kanadában és az Egyesült Államokban, 1992-ben Nagy-Britanniában tett nagyobb utazást. 1984-ben Körösi Csoma Sándor-emléktúrát vezetett Erdélybe. A több mint harminc országot érintő tanulmányútjainak szakmai-pedagógiai tapasztalatait a tanárképzésben és a tankönyvírásban igyekezett kamatoztatni.

Frisnyák Sándor tudományos munkáját Miskolcon a Bükk természeti földrajzának vizsgálatával, majd Borsod-Abaúj-Zemplén megye társadalom- és gazdaságföldrajzával és Miskolc iparföldrajzával folytatta. Nyíregyházára kerülvén tért az intenzív történeti földrajzi tudományos kutatásokra. Előbb Szabolcs-Szatmár-Bereg megyét (Nyírség, Szatmár-Beregi-síkság, Rétköz), majd a Zempléni-hegységet tanulmányozta. 1985-ben jelent meg vizsgálati eredményéről *Történeti földrajz (A Szatmár-Beregi-síkság, a Rétköz, a Nyírség és a Zempléni-hegység 18-19. századi földrajza)* című kötete. Vizsgálódásait később kiterjesztette az egész országra, melyről *Tájak és tevékenységi formák* (1995) című könyvében számolt be. Ezt követően már az egész Kárpát-medencét – a történelmi Magyarországot – kutatta, melynek eredményeiről *A kultúrtáj kialakulása a Kárpát-medencében* (2004) című tanulmánykötetében számolt be. 2009-ben *Magyarország kultúrgeográfiai korszakai (895-1920)* címmel adta közre gazdag kutatási eredményeit.

Frisnyák Sándor professzort a geográfus szakma tudományos iskolateremtőként értékeli, elismerve a történeti földrajz megújítására tett törekvéseit és eredményeit. Publikációs jegyzékében több mint háromszáz tétel szerepel: ebből öt önálló könyv és több mint nyolcvan könyvfejezet, monográfia, főiskolai-egyetemi tankönyv, konferencia-kötet írása, szerkesztése. Kezdeményezte, társszerző- és szerkesztőként közreműködött *A Zempléni-hegység földrajzi lexikona* előkészítésében. A negyven szerző munkájaként megjelent első tájföldrajzi lexikonban a hegység történeti földrajzát is nagy részletességgel tárgyalja szócikkek és tematikus térképek, földrajzi modellek formájában. Frisnyák professzor szerkesztette a Kárpát-medence és az egyes nagyrégiók – az Alföld, a Felvidék, a Dunántúl és a Kisalföld, a Nyírség és a Felső-Tisza-vidék – történeti földrajzával foglalkozó könyveket is, amelyek magyar honfoglalás millicentenáriuma és az államalapítás ezredik évfordulója alkalmából, 1995 és 2004 között a Nyíregyházi Főiskolán megrendezett nemzetközi történeti földrajzi konferencia-sorozat előadásait tartalmazzák.

A nyíregyházán bevezetett történeti földrajz tantárgy 1988/1989. évi előadássorozat anyagát, amelyet Frisnyák professzor írt, a kilencvenes években a Nemzeti Tankönyvkiadó összesen négy kiadásban jelentette meg. A kötet a tudományos berkekben kedvező fogadtatásban részesült nemcsak itthon, külföldön is (például Nagy-Britanniában, Svédországba és Németországban) sok recenzió méltatta, és hivatkozásainak számai is jónak mondható, napjainkban már megközelíti a százötvenet.

Frisnyák professzor a tanári, tudományos és tudományszervező tevékenysége mellett aktív szereplője a magyar tudományos közéletnek: az MTA köztestületi tagja, 1984-től a mai napig tagja az MTA különböző szakmai bizottságainak, tiszteleti tagja a Magyar Földrajzi Társaságnak, amelyben öt évtizeden keresztül vidéki osztálytitkár, majd elnöke két ciklusban /2001-2009/, országos alelnök, a Pécsi Tudományegyetem Földtudományi Doktori Iskola külső

alapítója, 2013-tól a Doktori Habilitációs Bizottság tagja, a Magyar Professzorok Világtanácsának tagja, a Bodrogközi Kulturális Egyesület alelnöke, a Kazinczy Ferenc Társaság tiszteleti tagja stb.

Külföldön is elismerik tevékenységét: Pécsi Márton akadémikus javaslatára a New York Academy of Sciences tagjává választotta, továbbá a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület alapító és tudományos tanácsának tagja, az American Biogeographical Institute (Raleigh, Észak-Karolina) tudományos testületének tagja stb.

Frisnyák Sándor munkásságát magas állami és szakmai kitüntetésekkel ismerték el: Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskereszte (1994), Lóczy Lajos-émlékérem (1997), a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés Alkotói Díja (1992 és 2000), Peja Győző-émlékgyűrű (2000), Pro Universitate et Scientia (2002), Udvarhelyi Kendoff Károly-émlékérem (2003), Apáczai Csere János-díj (2004), Hermann Ottó-plakett (2004), Hortobágyi Tibor-émlékérem (2004), Fehér Dániel-émlékérem (2004), Geofil 2013 stb.

Dr. Frisnyák Sándor professzor tanári és tudományos tevékenysége szervesen beépül a honi földrajztanárképzés és geográfia történetébe.

Nyolcvanadik születésnapja alkalmából – a pályatársak nevében is – szívből gratulálunk, és jó egészséget kívánunk! Isten éltesse!

Dr. Boros László
a földrajztudomány kandidátusa,
ny. főiskolai tanár, Tokaj